

LAPPEENRANNAN KAUPUNKI

TALI-IHANTALA KESKUS

Tietokeskus – Näyttelykeskus

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

ARVOSTELUPÖYTÄKIRJA

23.03.2009

suppea kutsukilpailu 27.10. – 08.12.2008
jatkokilpailu 26.01. – 23.02.2009

Lappeenrannan kaupunki – Tekninen toimi

1. KILPAILUN YLEISTIEDOT

Kilpailun järjesti Lappeenrannan kaupungin tekninen toimi Suomen arkkitehtiliiton Safan kilpailusääntöjen mukaisesti yhteistyössä Safan kanssa.

Kilpailu järjestettiin suppeana kutsukilpailuna ajalla 27.10 -08.12.2008. Mikään kilpailutöistä ei sellaisenaan täyttänyt asetettuja vaatimuksia arvokkaan ympäristön suhteen. Tuomariston toisessa tapaamisessa päätettiin jatkaa kilpailua kaikkien kilpailijoiden kesken jatkokilpailuna ajalla 26.01 -23.02.2009.

Tuomaristo kokoontui kilpailun ensimmäisessä vaiheessa kaksi kertaa ja toisessa jatkokilpailuvaiheessa kaksi kertaa.

Kilpailun tarkoituksena oli löytää hyvä luonnosratkaisu Tali-Ihantala tieto- ja näyttelykeskuksen tarkemmalle suunnittelulle. Keskus tulee sijaitsemaan valtakunnallisesti arvokkaalla Linnoituksen alueella.

1.1 Palkintolautakunta

Palkintolautakuntaan kuuluivat kilpailun järjestäjien nimeämänä seuraavat henkilöt:

Puheenjohtaja: Heikki Järvenpää, kaupunginvaltuuston pj

Jäsenet: Ari Torniainen, kaupunginhallituksen pj
 Keijo Koskinen, arkkitehti SAFA, arkkitehtitoimisto Koskinen&Schalin
 Hannu Äikäs, EU-asiamies, Lpr kaupunki
 Miikka Kurri, rakennustutkija, Etelä-Karjalan museo
 Jaakko Vatanen, arkkitehti SAFA, tilakeskuksen johtaja, Lpr kaupunki
 Erkki Suuronen, rakennuttajapäällikkö, tilakeskus, Lpr kaupunki

Kilpailijoiden nimeämänä: Samuli Miettinen, arkkitehti SAFA

Sihteeri: Paula Kemppinen, rakennusarkkitehti, ark.yo, kaavasuunnittelija, Lpr kaupunki

Palkintolautakunta pyysi kilpailuehdotuksista ensimmäisessä vaiheessa kolme asiantuntijalausuntoa.

Asiantuntijalausunnot: Sakari Mentu, arkkitehti SAFA, yli-intendentti, Museovirasto
 Hannu Lappalainen, toimitusjohtaja, Lappeenrannan Seudun Yrityspalvelut Oy, sisällöntuotanto
 Anu Talka, FM, tutkija, Postuumi Ky

Palkintolautakunta pyysi kilpailuehdotuksista jatkokilpailuvaiheessa asiantuntijalausunnon Museovirastolta Sakari Mentulta.

1.2 Kilpailijat

Kilpailuun kutsuttiin osallistumaan seuraavat suunnittelutoimistot:

Arkkitehtuuritoimisto Heikkinen - Komonen

Arkkitehtitoimisto Lahdelma & Mahlamäki

LPR-arkkitehdit Oy

VERSTAS Arkkitehdit Oy

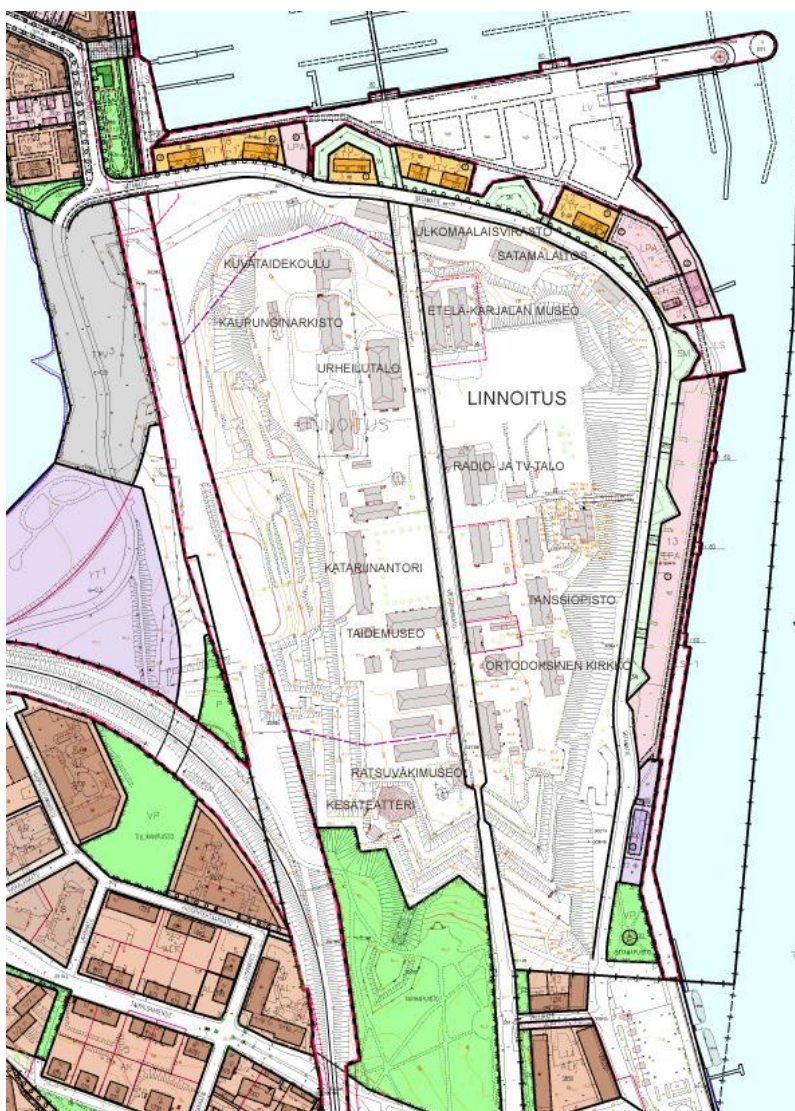
2. KILPAILUTEHTÄVÄ

2.1 Kilpailutehtävän tausta ja alueen nykytilanne

Suppean kutsukilpailun tehtävänä oli suunnitella annettujen asiakirjojen ja sisällön mukainen uudisrakennus työnimeltään Tali-lhantala keskus.

Uudisrakennus sijoittuu Linnoitukseen, joka on sekä paikallisesti että valtakunnallisesti arvokas alue, pääosin Venäjän vallan aikana 1700-1800 luvuilla rakentunut. Linnoitus toimi osana Pietarin kaupungin turvaksi rakennettua puolustusjärjestelmää. Kun Suomi liitettiin autonomisena alueena Venäjään 1809, kävivät linnoitukset tarpeettomiksi. Myös Lappeenrannan linnoitus lakkautettiin 1810 ja luovutettiin kaupungin haltuun 1835 ehdolla, että linnoituslaitteita ei saanut hävittää, mutta ilman hoitovelvoitteita. Lopullisesti koko Linnoitus siirtyi kaupungille ja 'siviilikäyttöön' vasta 1975. Linnoituksessa oli vankilatoimintaa 1810 luvulta lähtien aina 1950-luvulle. Alueelle rakennettiin huomattava määrä kasarmi-, asuin- ja varistorakennuksia, joista osa on tuhoutunut.

Nykyään Linnoituksessa sijaitsee Suomen vanhin ortodoksinen kirkko, vuodelta 1785. Vanhoja makasiini- ja kasarmirakennuksia (1790-luvulta) on kunnostettu mm. Etelä-Karjalan maakuntamuseon, taidemuseon ja museon hallinnon, Ratsuväkimuseon sekä kaupunginarkiston käyttöön. Entisen vankilan sivurakennuksessa (1915) toimii kuvataidekoulu. Alueella on myös entisen vankilan työtuparakennus, urheilutalo, 1880-luvun puurakennuksessa sekä tanssiopisto, 1915 rakennetussa kivitalossa. Linnoituksen ainoa uudempi rakennus Radiotalo rakennettiin 1972. Osa rakennuksista on asuinkäytössä, asukkaita noin 100, osa pienimuotoisina työtiloina. Alueella toimii kesäkrouvi, kaksi kahvilayrittäjää sekä käsityömyymälöitä. Linnoituksen kaavoitus on käynnistymässä. Kaavoituksen tavoitteena on rauhoittaa ajoneuvoliikennettä ja palauttaa harkitusti olemassa olleita rakennuspaikkoja.

Linnoitus ja sen rakennuskanta

2.2 Kilpailun tavoitteet ja suunnitteluohjeet

Suppean kutsukilpailun avulla oli tarkoitus saada tälle paikalle laadukas, toimiva ja toteutuskelpoinen suunnitelma rakennuksesta, joka kunnioittaa olemassa olevaa historiallista ympäristöä ja on arkkitehtuuriltaan korkeatasoinen.

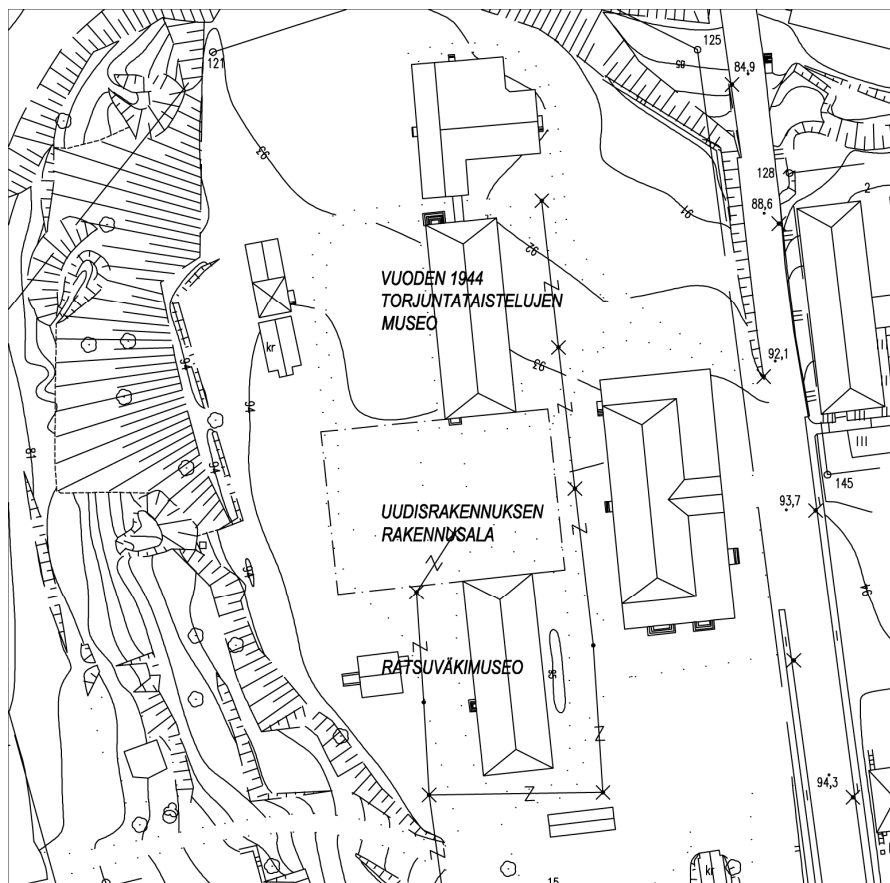
Aluetta ja pihaa koskevat tavoitteet

Linnoituksen alueen rakentamiseen suhtaudutaan hyvin harkitsevaisesti. Alueen kaavoitusta ollaan uudelleen käynnistämässä ja sen ohjenuoriksi kaupunginhallitus hyväksyi 9 kohtaa. Yhtenä niistä kohta, jonka mukaan ' *Uudisrakentamiseen suhtaudutaan pidättävästi. Yleiseen, julkiseen käyttöön voidaan harkita rakentamista myöhemmin määriteltävissä sellaisissa kortteleissa, joissa historian eri vaiheissa on aiemminkin sijainnut rakennuksia.*

Suunnittelualueella on sijainnut 2-kerroksinen vankilarakennus ja vankilan työhuonerakennus.

Linnoituksen alueelle tullaan tekemään erillinen liikennesuunnitelma. Kilpailijan ei tarvinnut huomioida keskuksen vaatimaa pysäköintialuetta.

Kilpailijaa sitovaa rakennusala laajennettiin jatkokilpailuvaiheessa.

Pohjakartta

Rakennussuunnittelua koskevat ohjeet ja tavoitteet

Tavoitteena oli arkkitehtonisesti korkeatasoinen rakennus, joka huomioi arvokkaan historiallisen ympäristön ja istuu luontevasti kahden olemassa olevan rakennuksen väliseen tilaan.

Uudisrakennus sijoittuu liitekarttojen mukaiselle paikalle kahden vanhan alunperin venäläisen sotilaskasarmin ja myöhemmin mm. vankilakäytössä toimineen 1700 luvun loppupuolen rakennuksen väliin. Rakennukset esiintyvät Viipurin kuvernementin kaavassa jo 1790-luvulla. Rakennusten välissä on myös ollut rakennus vastaavissa kaavoissa ja myöhemmin kaksikerroksinen vankilarakennus.

Eteläinen näistä olevista rakennuksista ns. rakennus 1A on noin 600m²:n (kerrosala 671 m²) suuruinen tällä hetkellä tyhjänä oleva rakennus, jota on viimeiseksi käytetty kaupungin työkeskuksena ja varastona. Rakennuksen julkisivut, ikkunat ja katto on kunnostettu 2000-luvulla kaupungin omana työnä. Rakennukseen on tarkoitus sijoittaa näyttely- ja toimistotiloja. Sen suunnittelua on tehty kaupungin omana työnä yhteistyössä Etelä- Karjalan museon ja museoviraston kanssa. Rakennuksessa on purkutöiden yhteydessä suoritettu arkeologisia tutkimuksia ja osa vanhoista alapohjan alta löytyneistä

1600-luvun rakenteista on tarkoitus jättää yleisölle nähtäväksi.

Pohjoispuoleinen rakennus, joka rungoltaan on samankaltainen edellisen kanssa, toimii tällä hetkellä kaupungin arkistona. Tähän rakennukseen on tarkoitus sijoittaa näyttelytiloja. Suunnitelmat ovat alustavat ja rakennuksen valmistuminen keskuksen käyttöön on ajoitettu suunnitelmassa viimeiseksi ja toteutettavaksi vuoden 2010 lopulla.

Tieto- ja näyttelykeskus oli kaavailtu kaksikerroksiseksi siten, että maanpintakerros sijoittuu mainittujen rakennusten väliin liittyen niihin katetuilla lämpimillä käytävillä. Rakennuksen maatasokerrokseen tuli suunnitella huoneohjelmassa mainitut yleisötilat aputiloihin ja kellarikerrokseen apu- teknisten tilojen ohella panoraamateatteri noin sadalle kävijälle. Rakennus tulee käyttämään hyväkseen uusinta näyttely- ja AV-tekniikkaa.

Rakennus toteutetaan poikkeamisluvalla, koska Linnoituksessa ei ole voimassa olevaa asemakaavaa. Viimeinen voimassa oleva kaava on ns. keisarin kaava vuodelta 1892.

2.3 Arvosteluperusteet

Arvostelussa painotettiin ratkaisun selkeyttä, luontevuutta ja luonnosehdotuksen kehityskelpoisuutta sekä korkeatasoista arkkitehtuuria. Voittajaksi kerrottiin valittavan luonnos, joka palkintolautakunnan mielestä sopii parhaiten pohjaksi Tali-Ihantala keskuksen yksityiskohtaisemmalle suunnittelulle ja sopii Linnoituksen historialliseen kokonaisuuteen.

2.4 Ohjeellinen tilaohjelma

	1. vaihe	2. vaihe jatkokilpailu
Sisääntulokerros:	m²	
Tuulikaappi	20	10
Tuloaula ja naulakot	90	70
Yhdyskäytävät oleviin rakennuksiin	25-35	25-35
Yleisö-wc-tilat		20
Lipunmyynti, neuvonta ja leikkiätila	25	20
Museokauppa	20	yhdistetty kahvioon
Varastot	10	10
Kahvio (noin 90 paikkaa)	100	80
Keittiö	20	20
Varastot	10	10
siivouskomero	5	5
Liikennetilat	110	70
Tekniset tilat	50	50
Hissi	5	5
	noin 500	400

Pohjakerros:	1. vaihe	2. vaihe jatkokilpailu
Teatteritilat	250	200
AV-tekniikka	30	30
Yleisö-WC:t	40	10
Henkilöstötilat	20	20
Siivous	10	10
Hissi	5	5
Tekniset tilat	85	85
- IV-konehuone /uudisrakennusta varten		
- lämmönjakohuone /koko keskusta varten		
- sähkökeskus /koko keskusta varten		
- valvomo		
Käytävät	60	40
	noin 500	400
YHTEENSÄ	noin 1000 m2	800 m2

Suunniteltavan tieto- ja näyttelykeskuksen kokonaispinta-ala oli 900-1200 k-m2 ratkaisusta riippuen 1. vaiheessa..

Tilaohjelmaa pienennettiin jatkokilpailun ohjeisiin kokonaispinta-alaksi max 1000 bm2.

3. TALI-IHANTALA SUPPEA KUTSUKILPAILU 27.10 -08.12.2008

3.1 Kilpailuehdotukset

Kilpailuun jätettiin 4 ehdotusta, jotka numeroitiin avatessa seuraavassa järjestyksessä:

- Ehdotus 1. Peite
- Ehdotus 2. Tienhaara
- Ehdotus 3. Kannas
- Ehdotus 4. Iskemä

Kaikissa ehdotuksissa oli mukana 4 planssia, vaaditut A3-kokoiset pienennökset, cd-levy mallinnuksineen sekä nimikuori. Suunnittelutarjousten jättöaika oli ehdotuksia avatessa vielä meneillään. Kaikista töistä jätettiin suunnittelutarjoukset vaaditun ajan sisällä.

Cd-levyjen sisältämät mallinnukset eivät avautuneet kaupungin hallussa olevilla ohjelmilla, ja niin ne päätettiin jättää arvostelussa huomioimatta.

3.2 Yleistä

Suppeassa kutsukilpailussa kilpailijoitten tehtävänä oli suunnitella tieto- ja näyttelykeskus, jonka on tarkoitus muodostua sekä ratsuväkiperinteen että viime sotien torjuntataistelujen muistomeriksi ja mediakeskukseksi. Kilpailun tavoitteena oli suunnitella arkkitehtonisesti korkeatasoinen, toimiva ja toteutuskelpoinen rakennus, joka kunnioittaa historiallista ympäristöä istuen luontevasti olemassa olevien rakennusten väliseen tilaan.

Kilpailuohjelmassa ensimmäisessä vaiheessa annettu huonekohtainen tilaohjelma oli ohjeellinen ja laajuudeltaan 1000m². Liikkumavara tilojen kokonaispinta-alassa oli arvioitu 900-1200 kem² välille ratkaisusta riippuen. Rakennusala oli kilpailijoita sitova ja se oli merkitty pohjakarttaan.

Kaikki kilpailuehdotukset oli lähetetty määräaikaan mennessä ja ne täyttivät kilpailun ehdot. Kilpailuohjelmassa vaaditut mallinnukset eivät vaikuttaneet töiden arvosteluun. Arvostelussa on painotettu ratkaisun selkeyttä, luontevuutta ja luonnosehdotuksen kehityskelpoisuutta sekä korkeatasoista arkkitehtuuria. Erityistä huomiota on kiinnitetty ehdotusten sopeutumiseen historialliseen ympäristöön. Arvostelussa on tällöin verrattu ehdotusten sijoittumista ympäristöön, erilaisten ulkotilojen syntymistä olemassa olevien rakennusten ja keskuksen väliin sekä tapoja joilla olemassa olevat rakennukset on keskuksen yhdistetty. Ehdotuksia arvosteltaessa on myös todettu kilpailuohjelman vaativan tarkennuksia niin kilpailualueen kuin tilaohjelman laajuudenkin osalta.

On tärkeää huomata, että kilpailun perusteella voidaan tieto- ja näyttelykeskuksen sijoittaminen esitetylle paikalle pitää mahdollisena, mutta se vaatii kaikkien ehdotusten osalta jatkokehittelyä. Vaikka suunnittelutyöhön on ehdotuksissa paneuduttu huolella, ei yksikään ehdotuksista ole onnistunut ratkaisemaan tehtävää keskeisiltä vaatimuksiltaan tyydyttävällä tavalla. Kaikissa ehdotuksissa on erityisiä vahvuuksia, mutta missään niistä ei kaikkia osa-alueita ole pystytty ratkaisemaan sellaiseksi kokonaisuudeksi, joka riittävässä määrin mahdollistaisi hankkeen kitkattoman jatkokehittämisen ja soveltuisi näin jatkotyön pohjaksi.

Kilpailua on päätetty jatkaa kaikkien kilpailijoiden kesken. Samalla on tarkennettu kilpailuohjelmaa sekä kilpailualueen rajausta. Yleisarvostelun sekä kullekin kilpailijalle annettavan ehdotuskohtaisen arvioinnin avulla kaikkia ehdotuksia toivotaan kehitettävän suhteessa historialliseen ympäristöön sekä toteutuksen taloudellisuuteen. Samalla toivotaan korjattavan yksittäisten ehdotusten virheitä ja puutteellisuuksia.

3.3 Yleisarvostelu

Kilpailualue on haasteellinen, sillä se ei ole ollut aikaisemmissa historiallisissa vaiheissa julkinen paikka. Sijainti kahden entisen kasarmien (vankilarakennuksen) välissä rajoittaa sekä näyttelyrakennuksen maapäällisen osan mittasuhteita ja korkeutta että mahdollisuuksia muodostaa esteettisesti ja toiminnallisesti korkeatasoisia tiloja rakennusten väliin. Entinen vankilan työrakennus (Urheilutalo) myös rajaa keskuksen suurelta osin pois linnoituksen sisäisistä näkymistä. Keskuksen toivoisi olevan helposti lähestyttävissä ja koettavissa, mikä edellyttää riittävästi tilaa rakennuksen eteen ja ympärille. Samalla keskus asettuisi rakentavaan vuoropuheluun ympäristönsä kanssa.

Kilpailun ensimmäisen vaiheen ohjelmassa esitetty rakennusala sopii parhaiten aksiaaliseen, mittasuhteiltaan pidättävään ja muotokieleltään niukkaan uudisrakentamiseen. Monumentaalisuuden tavoittelu ahtaissa puitteissa on johtanut ehdotuksissa lievään väkinäisyyteen. Rakennusalan laajentamisella pidemmälle länteen toivotaan tarjottavan paremmat mahdollisuudet ristiriidattomaan sopeutumiseen ympäristön rakennuskantaan. Nyt mikään ehdotuksista ei ole tavoittanut tyydyttävää tasapainoa uuden keskuksen ja vanhojen rakennusten arkkitehtuurin kanssa vanhassa tilaympäristössä.

Linnoituksen 1700–1880-luvun historian ympäristömuodot vertautuvat Suomenlinnaan. Ehdotusten keinot liittää uudisrakennus osaksi ympäristöään ja ympäröiviin rakennuksiin

vaihtelevat maastouttavasta rakennustavasta korostetun itsenäiseen, esinemäiseen toteutukseen kaikkien edustaessa uutta, ympäristössään kontrastista arkkitehtuuria. Juuri ehdotusten rohkean modernista otteesta johtuen olisi niiden toivottu kunnioittavan ympäristön mittakaavaa ja luonnetta harkitulla selkeydellä. Puutteistaan ja viheistään huolimatta kilpailu osoittaa, että keskus on toteutettavissa alueelle myös uuden arkkitehtuurin keinoin.

Osassa ehdotuksia tilat vanhojen, keskukseen liitettävien rakennusten ja kilpailukohteen välissä jäävät epämääräisiksi ja ahtaiksi. Myös uudisrakennuksen ja vankilan vanhan työhuonerakennuksen (Urheilutalon) välinen tila on tällöin jäänyt selkiytymättömäksi.

Päätös sijoittaa Tali-Ihantala keskus Linnoitukselle ja erityisesti valitulle paikalle merkitsee Linnoituksen toiminnallista ja ympäristöllistä muutosta. Paikka on hieman sivussa matkailijoitten ja yleisön pääreitiltä ja se edellyttää siksi ratkaisultaan kiinnostavuutta ja näkyvyyttä. Erityisenä ongelmana ovat liikenteen ja pysäköinnin järjestelyt, joiden ratkaiseminen ei kuitenkaan ole kuulunut ohjelmaan.

3.4 Ehdotuskohtaiset arvioinnit

Ehdotus 1. PEITE

Ehdotus "Peite" sijoittaa keskuksen staattisesti keskelle kilpailualueutta. Itsestään selvä sijoitus hieman irrallaan viereisistä rakennuksista on perusteltu. Kilpailualueutta laajennettaessa tarjoutuvia mahdollisuuksia kannattaa arvioida uudelleen. Keskukseen saavutaan linnoituksen kautta pääsisäänkäynnin sijoituessa vastapäätä työhuonerakennusta. Tilaa sisäänkäyntitapahtumalle soisi olevan enemmän.

Yleisötilat kiertävät ylemmässä kerroksessa toimivasti keskeiseksi yksiköksi koottua palvelevien tilojen ydintä, jota on vielä mahdollista hioa tehokkaan palvelun näkökulmasta. Ravintolaa ja aulaa erottava lasiseinä on turha eikä toimintoja tarvitse pienessä tilassa erottaa toisistaan väkivaltaisesti. Ikkunapinta-alaa on runsaasti, jolloin tilat avautuvat maantasokerroksessa ympäristöönsä mielenkiintoisella tavalla. Lähiympäristö tulee rakennuksen sisältä katsoen luontevaksi osaksi yleisötiloja. Kahvilan sijoittaminen rakennuksen koilliskulmaan on perusteltua, mutta sen avautumiselle ulos on jäänyt liian vähän tilaa. Samalla huolto tapahtuu lännestä huomiota herättävän korostetusti keskeltä julkisivua vieden tilan maisemallisesti parhaasta ilmansuunnasta.

Kellarissa sijaitseva näyttelykerros on suunniteltu toiminnallisesti selkeästi, mutta jo käyntiportaasta lähtien hieman yksitotisesti. Toinen poistumistie on kuitenkin jäänyt ratkaisematta ja sitä tulisi kehittää esimerkiksi yhdessä puutteellisen yleisökierron osana. Talotekniikkaa palvelevat hormivaraukset ovat saaneet ylimitoitetun roolin kokonaisuudessa. Kerrokset eivät vaikuta olevan samasta rakennuksesta. Sisääntuloalueille muodostuu samalla teknisesti haastavia kansirakenteita.

Ulkonäkymä on lupauksia herättävä. Keskus näyttää jatkavan levollisesti ympäristön mittakaavaa ja räystäslinjojen korkeutta. Asemapiirroksesta ja viistoilmakuvasta voi kuitenkin päätellä kokonaisuuden hajaavan aggressiivisesti rakennuksen nurkka-alueilla. Muotoilun sekavuus on häiritsevää selkeäpiirteisten rakennusten keskellä. Lasipintoja on käytetty onnistuneesti avattaessa näkymiä läpi rungon keventämään rakennuksen ilmettä. Pinnoista taittavat yllättävät heijastukset toimivat hienostuneesti kontrastina vanhoille seinille korostaen keskuksen uutta luonnetta.

Osin esitystavasta johtuen ehdotuksen julkisivuista välittyy kuitenkin sulkeutunut vaikutelma. Rakennuksen vaipan monimuotoinen kolmioitu rakenne poikkeaa liian voimakkaasti ympäristöstään. Hahmon muotoilu on jokseenkin epävarmaa haluten kiinnittyä toisaalta sekä maisemaan, että rakennettuun ympäristöön. Katon peitemäinen polveileva muoto ei ole paikassa perusteltu. Samalla kokonaisuudesta jää puuttumaan kaivattua luonnetta ja selkeyttä. Myös kustannusten muodostumisen kannalta muotoilun ja materiaaalipaletin yksinkertaistaminen olisi ehdotukselle eduksi. Pyrkimys sopeuttaa keskus ahtaaseen ympäristöön on oikeansuuntaista, mutta väljempi sijainti suhteessa naapureihin olisi eduksi. Samalla naapurirakennuksiin rajautuvista tiloista on mahdollista kehittää vieläkin käyttökelpoisempia.

Mielikuvatasolla arkkitehtuuri abstrahoi aihettaan oikealla tasolla. Pohjapiirustukset tulee jatkossa esittää kilpailuohjelmassa vaadittuun mittakaavaan.

Peite

Ehdotus 2. TIENHAARA

Ehdotus "Tienhaara" korostaa dramaattisesti keskuksen muistomerkkiluonnetta. Se näyttäytyy alueella modernina ja ympäristöstään voimakkaasti erottuvana veistoksellisena arkkitehtuurikappaleena. Ehdotuksessa näyttelyjen sota-aiheet on haluttu tuoda näkyviin voimakkaan symbolistisesti rakennuksen muodonannossa ja materiaaleissa. Arkkitehtuuri on taitavaa ja ehdottomuudessaan vaikuttavaa, mutta rakennus kohoaa pääsisäänkäynnin kohdalla kovin korkeaksi. On vaikea arvioida, perustuuko arkkitehtuurin vaikuttavuus niin suureksi osaksi rakennuksen korkeuteen ja linjakkuuteen, että rakennusmassan madaltaminen ja sopeuttaminen kasarmirakennuksiin latistaisi kokonaisvaikutelman. Esitetty sisääntulojulkisivun korkeus ei kuitenkaan ole mahdollinen sen herättäessä liiallista huomiota ja peittäessä näkymiä alueella.

Lähtökohdassa on linjakkuutta, mutta itsevarmuudessaan se on paikoin jopa arrogantti suhteessa alueen historialliseen kehikseen. Hahmon itsepäinen kallistuminen ennennäkemättömiin suuntiin synnyttää eleenä voimastaan huolimatta epävakautta

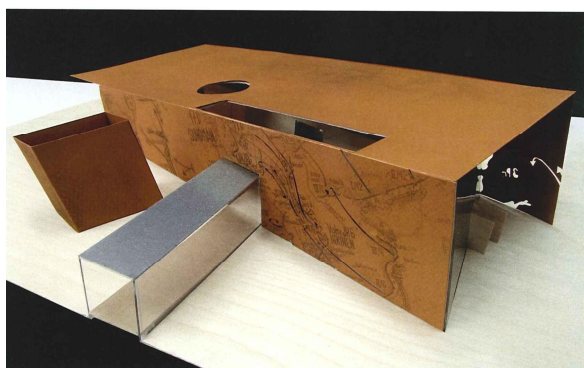
ympäristöönsä. Jatkokehittämisessä ehdotuksen soisi tuntevan suurempaa empatiaa linnoituksen mittakaavaan ja tilarakenteeseen. Vaikka visuaalinen aikahyppy 1700-luvun lopusta 2000-luvulle herättää ristiriitaisia tunteita, on niukkaeleisen ja perusasioihin paneutuvan ehdotuksen ratkaisut selkeitä ja miellyttäviä. Esimerkiksi näkymä sisätilasta on tasapainoinen ja rauhoittava. Samaa hieman pidättävämpään muotoiluun ja materiaalin voimaan luottavaa artikulaatiota soisi kehitettävän myös ulkohahmossa.

Keskuksen asemointi suhteessa viereisiin rakennuksiin on oikean suuntaista vaikka se ylittääkin kilpailualueen rajan länsipuolelta. Asemapiirroksessa keskuksen vapautuneella sijoittamisella on saavutettu tasapainoa ympäristön rakennusten välille. Pääsisäänkäynnin eteen soisi kuitenkin jäävän vieläkin enemmän tilaa. Jatkokilpailussa tähän onkin annettu suurempia vapauksia, jolloin suunnitelman sijoittaminen enemmän puistoon saattaisi korostaa työn ominaisluonnetta ja vapauttaa tilaa vanhojen rakennusten ja uuden keskuksen väliselle vuoropuhelulle. Suunnitelmassa uusi osa on otettu selvästi irti vanhoista rakenteista, mikä tukee sen rakennusteknistä toteutettavuutta. Kaksi olemassa olevaa rakennusta on yhdistetty uuteen keskukseen lasisilla yhdyskäytävillä, kuten on linnoituksessa taidemuseon ja Etelä-Karjalan museoidenkin kohdalla tehty.

Toiminnallisesti rakennus on suunniteltu selkeästi, tilajärjestelyiltään kiitettävän tehokkaasti sekä rakenteiltaan järkevästi. Tämä antaa olettaa, että rakennuksesta on myös kustannuksiltaan kehitettävissä taloudellinen vaikka se sisältää toteutukseltaan haasteellisia rakennusosia. Yhdyskäytävien sijaintikohdan muuttaminen suhteessa keskukseen ei välttämättä vähennä ehdotukseen sisään kirjoitettua dramatiikkaa siirryttäessä rakennuksesta toiseen. Lipunmyynnin, kaupan ja kahvion tulisi sijaita yhteydessä toisiinsa, jotta niitä pystyisi tarvittaessa hoitamaan yksi henkilö. Ylempää kerosta on käsitelty vapautuneesti, mikä sallii tiivistämistä toiminnan kärsimättä. Kahvio avautuu oivallisesti hyvään ilmansuuntaan ja parhaaseen maisemaan.

Alemman kerroksen jäsentely on oikeassa suhteessa ylempään. Esitystilan mahdollistaa tavoitteen mukaisen monikäyttöisen toiminnan. Panoraamateatterin kaksi sisäänkäyntiä mahdollistaa vierailijaryhmien kierron. Hätäpoistumistie on tarpeellinen, mutta turhankin juhlava heikentäen perushahmon voimaa. Suunnitelmassa ei ole riittävällä tarkkuudella varauduttu talotekniikan vaatimiin reitteihin, joiden ratkaiseminen on veistosmaisessa ratkaisussa erityinen haaste myös muille suunnittelualoille.

Ehdotus tasapainoilee mielenkiintoisesti sotaan liittyvillä mielikuvilla lankeamatta kuitenkaan itsestään selviin tulkintoihin. Suunnitelmassa on paljon kauniita yksityiskohtia, kuten Corten-pintaiseen ulkokuoreen leikatut pitsimäiset karttojen aiheet. Sotakartan nostaminen seinään korostaa toki yhtä keskuksen teemaa, mutta toisten kustannuksella. Työ on erittäin kehityskelpoinen, mutta sen suhde historialliseen ympäristöön herättää vielä liian suuria kysymyksiä.

Tienhaara

Ehdotus 3. KANNAS

Ehdotus "Kannas" korostaa keskusta ympäristöstään poikkeavana muistomerkkinä, rakennuksen ja maataideteoksen välimuotona. Lähestymistapa on hillitty ja ympäristön mittakaavaa kunnioittava sen pyrkiessä jatkamaan viereisten rakennusten räystääs- ja seinälinjoja ikään kuin paikalla ennen sijainneen vankilan välirakennuksen hahmoa. Julkisivupiirustukset tuovatkin esiin ehdotuksen suurimman ansion, rakennuksen hahmon tasapainoisen suhteen historialliseen ympäristöön. Niistä tarkasteltuna ehdotus onnistuu yksinkertaisilla eleillä sovittautumaan ympäristön mittakaavaan ja tavoittamaan uusin keinoin alueen luonteen.

Ulkonäkymässä sisäänkäynti on suunnattu luontevasti saapumissuuntaan. Näköalatasanteelle johtavien ramppien vinot sivupinnat synnyttävät kokonaisuuteen varovaista veistoksellisuutta. Toisaalta rampit tuntuvat yksittäisinä aiheina vievän suhteettomasti huomiota itse rakennukselta ja ympäristöltään. Näköalatasanne, "muistoaukio", sekä siihen liittyvät rampit ovat rakennuksen merkitystä korostava idea, joka mahdollistaa myös kulun talomuurin puolelta toiselle. Ehdotus nojaa liiaksi tähän perusideaan, joka ei sittenkään jaksakaan kantaa. Se jää ulkokohtaiseksi ja alueelle vieraaksi teemaksi varastaen huomion itse varsinaiselta näyttelytoiminnalta. Näköalapaikka jää keinotekoiseksi verrattuna alueen komeampiin ja moninkertaisesti korkeampiin linnoitusvalleihin ja niiltä avautuviin näkymiin. Lopulta uusi keskus vain sulkee rakennusrivistön täydellisesti maisemassa. Sinänsä Corten-teräspinta sopii materiaaliksi veistokselliselle hahmolle viestien onnistuneesti keskuksen uudesta luonteesta, mutta esitetty kokonaishahmo on ympäristössään liian raskas.

Asemapiirustuksen taitava grafiikkakaan ei pysty peittämään ehdotuksen perusongelmaa. Uusi rakennus on työnnetty liian ahtaaseen väliin vanhojen rakennusten puristukseen. Muodostuvat välitilat ovat kapeita, kuilumaisia ja edellyttävät huomattavaa kehittelyä. Paitsi asemakaavallisia ongelmia tämä tuottaa myös turhia rakennusteknisiä haasteita rakennettaessa syvälle lähelle vanhojen rakennusten perustuksia.

Ensimmäisen kerroksen toiminnot on sijoitettu selkeästi ja periaatteessa oikein mitoitettuihin. Kokoava tila jakaa liikennettä luontevasti eri suuntiin. Neuvontapisteen, museokaupan ja tarjoilun tulisi kuitenkin olla yhden henkilön hallittavissa. Nyt tämä ei onnistu vaikka toiminnot ovatkin lähellä toisiaan. Lasten leikkitila tulee sijoittaa yläkertaan. Kahvila avautuu varjoisaan ja maiseman kannalta epäedulliseen suuntaan. Muualla sisätilojen suunnittelussa on huomattavia puutteita ja yksityiskohdissa jopa virheitä. Näiltä osin ehdotuksen viimeistely on jäänyt kesken. Kaltevalattiaisena ja osin portain tasoihin jaettuna ylempää kerrosta ei ole mahdollista toteuttaa jo turvallisuussyistä. Valoaukkoja aulaan on myös niukasti ja esimerkiksi ylävalon järjestäminen parantaisi olosuhteita huomattavasti.

Alempaan kerrokseen johtava porras on epäonnistunut, jopa vaarallinen. Ristiriitaisesti leveänä alkava porrasyhteys päättyy umpimielisesti päin wc-tilan seinää. Kerrokset eivät myöskään vaikuta olevan samasta rakennuksesta. Osalle ulkoaluetta muodostuu tämän takia rakennusfysikaalisesti haastavia kansirakenteita. Alempi kerros on myös ylikorkea. Korkea alakerros ulottuu lähes kasarmirakennusten seinä- / perustuslinjaan, mikä aiheuttaa huomattavia tuentatöitä ja kustannuksia. Lasten leikkitila tulee sijoittaa yläkertaan. Panoraamateatterin vierailijaryhmien kierto ei nykysuunnitelmassa onnistu. Sisäänkäynti ja purkautuminen tapahtuvat samasta aukosta. Odotusaula on liian ahdas toimiakseen tarkoituksessaan. Kaksi poistumistietä ulos on tarpeen, mutta nykyisellä mitoituksella ne eivät toimi yleisökäynteinä. Talotekniset hormivaraukset on jätetty esittämättä. Portaikko ja koko alempi kerros tulee kehittää toimivaksi ja arkkitehtonisesti luontevaksi osaksi kokonaisuutta.

Ehdotuksen jatkotyöstö edellyttää huomattavaa kehittämistä ja kokonaisuuden uudelleenarviointia.

Kannas

Ehdotus 4. ISKEMÄ

"Iskemä" on keinotekoinen maisema, joka avautuu kaikkiin lähestymissuuntiin muotoon koverrettujen avausten kautta. Ehdotus muodostaa hallitun arkkitehtonisen kokonaisuuden, joka on esitetty taitavasti.

Sisätila on rohkeasti laadittu ja se on hyvin vaikuttava, mutta taloudellisesti erittäin haastava toteuttaa. Tähtimäinen pohjaratkaisu on erinomaisen toimiva. Info on sijoitettu keskelle sisään tulokerrosta, jolloin tilat ovat helposti valvottavissa ja palvelu onnistuu yhden henkilön toimesta. Kahvila on sijoitettu onnistuneesti lounaaseen, valon ja maiseman kannalta ihanteelliseen ilmansuuntaan. "Rakennuksen" avauksiin syntyvät ulkotilat ovat jännittäviä, mutta alueella ennen tuntemattomia. Työn kiistattomat ansiot ovatkin vaikuttavassa sisätilassa, joka jatkuu kauniisti kaartuvien portaiden välityksellä alemman kerroksen teatteritilaan.

Ulkopuolen materiaaleina on käytetty silkkipainettua lasia ja katon pintana maksaruohoa, mikä on teknisesti täysin mahdollista. Yläpohjan paksuus on kuitenkin esitetty epärealistisen ohuena. Keskukseen muoto sallii kiipeämisen sen päälle. Tarvittaessa aitarakenteet ovat ehdotukseen toteutettavissa, mutta tekijä on jättänyt ne viisaasti esittämättä.

Tekijää voi kiittää taitavasti laaditusta ja rohkeasta ehdotuksesta. Historialliseen ympäristöön valitun muotokielen valinta on kuitenkin epäonnistunut. Arkkitehtuurin välittämä mielikuva taistelutanteresta perustuu näyttelyn herättämiin mielikuviin ja on

siksi ymmärrettävä, mutta sopimaton ohjelman mukaiselle paikalle kahden kasarmirakennuksen väliin. Kumparemuotoinen elementti vaikuttaa perin oudolta 1700-1800 lukujen linnoituksessa. Keinotekoinen kumpare jää muotona epäuskottavaksi verrattuna alueen komeampiin ja moninkertaisesti korkeampiin linnoitusvalleihin.

Valittu lähestymistapa olisi jo teoriassakin vaatinut selvästi enemmän tilaa ympärilleen. Kumpareen peittoalue on liian laaja ja luiska-alueet täyttävät rakennusten välit. Toivottu vapaan muodon sopeutuminen vanhoihin rakennuksiin ei ole onnistunut ja se jää omituisuudeksi. Varsinkin julkisivut ja leikkaus paljastavat ratkaisun puristuvan ympäröivien rakennusten väliin peittäen näkymiä. Toimintojen sijoittaminen suuremmassa määrin maan alle saattaisi puoltaa valittua lähestymistapaa. Näin kehitetyn ratkaisun toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset jäävät kuitenkin arvattaviksi.

Siinä missä ylemmän kerroksen toiminta on suunniteltu mallikelpoisesti, ei alempi esitystilakerros toimi aivan moitteetta. Odotusaula on liian ahdas palvelukseen ryhmien kiertoa. Kaksi uloskäyntiä salista on logistisesti tarpeen. Alueelta tarvitaan ulos kaksi poistumisreittiä. Panoraamasalin muoto ei ole riittävän monikäyttöinen.

Vaikka bunkkerimainen ulkoasu korostaa osaa keskuksen toiminnallisesta ideasta, on se tässä ympäristössä virhe, joka jatkosuunnittelussa tulee korjata. Ehdotuksen jatkotyöstö edellyttää tältä osin huomattavaa kehittämistä ja kokonaisuuden uudelleenarviointia.

Iskemä

4. **TALI- IHANTALA SUPPEA KUTSUKILPAILU, JATKOKILPAILU 26.01.-23.02.2009**

4.1 **Jatkokilpailun ehdotuksissa vaadittiin seuraavat asiat huomioitavan ja tarkennettavan**

- Kilpailualueita tarkistettiin laajemmaksi, jotta rakennuksen sijoittamiselle saatiin enemmän mahdollisuuksia tuloalueen ulkotilan avartamiseen.
- Ohjeellista tilaohjelmaa karsittiin noin 20% pienemmäksi, koska tavoitehinalaskelmat osoittivat investointikustannusten ylittävän budjettivarauksen merkittävästi.
- Rakenteellisuuteen tulisi kiinnittää enemmän huomiota rakennettavuuden ja taloudellisuuden varmistamiseksi.
- Tavoitteena tulee olla, että varsinkin hiljaisina aikoina yksi henkilö pystyy hoitamaan sekä lipunmyyntiä, valvontaa että myyntiä museokaupasta.
- Kahvila tulee toimimaan osana Lotta-museota, mikä tarkoittaa näyttelyyn soveltuvia pintoja ja vitriineitä.
- Toiminnan kannalta varsinkin ruuhkahuippujen aikainen näyttelykierto tulisi mahdollistaa siten, että yksi ”bussillinen” vuorollaan vierailee teatterissa seuraavien ryhmien saapuessa muista näyttelytiloista vuorollaan törmäämättä ahtaissa käytävissä tai aukoissa.
- Wc-tilat tulee sijoittaa mahdollisimman lähelle pääsisäänkäyntiä 1. kerrokseen.
- Hätäpoistumistiet on huomioitava myös kellarikerroksesta.
- Teatterin tekninen suunnittelu tapahtuu kilpailussa toteutettavaksi valitun työn jatkosuunnittelun yhteydessä. Tilan arviointi jatkokilpailussa perustuu sen asemoinnin, monitoimisuuden ja joustavien liikenneyhteyksien ratkaisuun. Salin mitoitus on tarkistettu siten, että näyttelykierron yhteydessä saliin mahtuu kerralla yksi bussillinen (noin 50-60 asiakasta). Teatteritila ei ole elokuvasali elokuvien katsomiseen vaan tila, jossa koetaan elämyksiä esim. ääni-, haju- ja kuvaefektein. Teatteritila esitetään 'mustana laatikkona', jonne on kaksi sisäänkäyntiä. Teatterin sisätilat rakentuvat tarkemmin sisällön tuottamisen mukaisesti.
- Kaikkien tilojen, myös liikennetilojen, osalta tulee huomioida käyttö näyttelytoimintaan.
- Suunnitelmien istuvuutta lähiympäristöönsä tulee tarkistaa mm. räystäslinjojen ja avautumisien suhteen.

4.2 **Kilpailuehdotukset**

Jatkokilpailuun jätettiin 4 ehdotusta, vastaavin nimimerkein kuin kilpailun ensimmäisessä vaiheessa:

- Ehdotus 1. Peite
- Ehdotus 2. Tienhaara
- Ehdotus 3. Kannas
- Ehdotus 4. Iskemä

Kaikissa ehdotuksissa oli mukana 4 planssia, vaaditut A3-kokoiset pienennökset, cd-levy sekä nimikuori. Suunnittelutarjousten jättöaika oli ehdotuksia avatessa vielä meneillään. Kaikista töistä jätettiin suunnittelutarjoukset vaaditun ajan sisällä 2.3. 2009 mennessä.

Mallinnusta ei jatkokilpailussa vaadittu. Cd-levyjen sisältöä ei arvostelussa huomioitu.

4.3 Yleistä

Suppean kutsukilpailun toisessa vaiheessa kilpailijoiden tehtävänä oli kehittää ehdotuksiaan jatkosuunnitteluohjeiden pohjalta. Kilpailun lähtökohta todettiin erittäin vaikeaksi. Kilpailun ensimmäisessä vaiheessa ei mitään ehdotuksista pidetty sellaisenaan riittävän toteutuskelpoisena, vaikka ehdotusten perusteella voitiinkin tieto- ja näyttelykeskuksen sijoittamista esitetyle paikalle pitää mahdollisena. Ehdotuksista kävi ilmi, että kilpailualueen ahtaus oli haitannut kilpailijoita löytämään ympäristöön luontevasti sopivia ratkaisuja. Ehdotuksiin pohjautuvassa tarkastelussa todettiin myös, että hankkeen toteuttaminen edellytti tilaohjelman kokonaispinta-alan supistamista. Ensimmäisen kilpailuvaiheen perusteella kilpailun järjestäjä katsoikin tarpeelliseksi toiseen vaiheeseen pienentää huonetilaohjelmaa sekä laajentaa kilpailualueita. Jatkotyössä ehdotusten toivottiin löytävän keinot, joilla kunnioittaa historiallisen ympäristön mittakaavaa ja luonnetta modernista lähtökohdastaan käsin. Kaikkien kilpailijoiden ottaminen mukaan kilpailun toiseen vaiheeseen oli edellä kuvatun valossa luonnollista.

Kaikille kilpailijoille oli laadittu ehdotuksista yhteinen yleisarvostelu ja kustakin ehdotuksesta vain sen tekijää koskeva erillinen arvostelu, joka toimitettiin kullekin kilpailijalle arkkitehtiliiton kautta ehdotonta kilpailusalaisuutta kunnioittaen.

Toisessa kilpailuvaiheessa kilpailijoiden tehtävänä säilyi suunnitella tieto- ja näyttelykeskus, jonka on tarkoitus muodostua sekä ratsuväkiperinteen että viime sotien torjuntataistelujen muistomerkiksi ja mediakeskukseksi. Kilpailun tavoitteena oli suunnitella arkkitehtonisesti korkeatasoinen, toimiva ja toteutuskelpoinen rakennus, joka kunnioittaa historiallista ympäristöä istuen luontevasti olemassa olevien rakennusten väliseen tilaan. Toisessa kilpailuvaiheessa annettua huonekohtaista tilaohjelmaa pienennettiin 200 kem² ja ohjeellinen laajuus oli 800 kem². Liikkumavara tilojen kokonaispinta-alassa oli arvioitu ratkaisusta riippuen asettuvan 800-1000 kem² välille. Pohjakarttaan merkittyä rakennusala laajennettiin, mutta se oli edelleen luonteeltaan kilpailijoita sitova.

Kaikki kilpailuehdotukset oli lähetetty määräaikaan mennessä ja ne täyttivät kilpailun ehdot. Jatkokilpailussa kilpailijoilta ei edellytetty mallinnuksia.

Toisen vaiheen arvostelussa on edellisen vaiheen tavoin painotettu ratkaisun selkeyttä, luontevuutta ja luonnosehdotuksen kehityskelpoisuutta sekä korkeatasoista arkkitehtuuria. Erityistä huomiota on kiinnitetty juuri ehdotusten sopeutumiseen historialliseen ympäristöön. Arvostelussa on tällöin verrattu ehdotusten sijoittumista ympäristöön, erilaisten ulkotilojen syntymistä olemassa olevien rakennusten ja keskuksen väliin sekä tapoja joilla olemassa olevat rakennukset on keskuksen yhdistetty. Uuden rakennuksen suhde vanhaan miljööseen on korostunut keskeisimmäksi arvosteluperusteeksi.

Jatkokilpailu oli tuloksiltaan onnistunut ja täyttää hyvin ensimmäisessä vaiheessa esiintyviä puutteita. Kaikkia ehdotuksia on työstetty uuden ohjelman mukaisesti ja rakennusten koko vastaa varsin hyvin supistettua ohjelmaa. Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet on ehdotuksissa otettu hyvin huomioon. Myös rakennuksen sijainti suhteessa

viereisiin rakennuksiin on kaikissa ehdotuksissa tarkentunut oikeaan suuntaan. Näiltä osin ehdotukset ovat myös lähentyneet toisiaan niin luonteeltaan kuin laadultaan. Kaikkien ehdotusten teknisiä puutteita on kehitetty jatkosuunnitteluohjeiden mukaisesti. Kahdessa ehdotuksista konseptuaaliset lähtökohdat on muutettu kokonaan ja näin saavutettu onnistunut lopputulos. Kilpailu on luonteeltaan suppea ja tästä johtuen yksityiskohdissaan parhaatkin ehdotukset vaativat luonnollisesti jatkokehittelyä rakennussuunnitteluvaiheessa.

4.4 Yleisarvostelu

Kilpailualue on haasteellinen, sillä se ei ole ollut aikaisemmin historiassaan julkinen paikka. Sijainti kahden entisen kasarmin (vankilarakennuksen) välissä rajoittaa sekä näyttelyrakennuksen maapäällisen osan mittasuhteita ja korkeutta että mahdollisuuksia muodostaa esteettisesti ja toiminnallisesti korkeatasoisia tiloja rakennusten väliin. Entinen vankilan työrakennus (Urheilutalo) myös rajaa keskuksen suurelta osin pois linnoituksen sisäisistä näkymistä.

Keskuksen tulee olla helposti lähestyttävissä ja koettavissa, mikä edellyttää riittävästi tilaa rakennuksen eteen ja ympärille, samalla keskuksen tulee asettua rakentavaan vuoropuheluun ympäristönsä kanssa.

Laajennettu rakennusala ja supistettu ohjelma ovat parantaneet kaikkien ehdotusten sopivuutta linnoitukseen ja näyttelykeskuskäyttöön. Kilpailun suppean luonteen vuoksi toisen vaiheen keskeiseksi arvosteluperusteeksi nousi ehdotetun rakennuksen arkkitehtuurin kokonaisidea ja kehityskelpoisuus. Kun ahtaan rakennuspaikan asettamat haasteet ja rakennuksen koko sekä toiminta ovat ehdotuksissa pääosin ratkaistu, korostuu vertailussa rakennuksen perusidean kantavuus ja arkkitehtuurin luonne suhteessa ympäristöön.

Linnoituksen 1700–1880-luvun historian ympäristömuodot vertautuvat Suomenlinnaan. Ehdotusten keinot liittää uudisrakennus osaksi ympäristöään ja ympäröiviin rakennuksiin ovat lähentyneet. Uudisrakennuksen erillisyyks on korostunut ja etäisyydet ovat kasvaneet vanhoihin rakennuksiin, joihin uudisrakennus on kaikissa ehdotuksissa liitetty lasikäytävällä.

Ehdotuksista kaksi, Peite ja Tienhaara, ovat säilyttäneet ensimmäisen vaiheen ratkaisunsa komposition ja onnistuneiksi arvioidut piirteensä. Puutteita on pyritty korjaamaan tämän peruskonseptin puitteissa. Toiset kaksi ehdotusta, Kannas ja Iskemä, sen sijaan ovat muuttaneet ensimmäisessä vaiheen perusratkaisunsa täysin ja onnistuneetkin näin tuomaan olennaisesti uusia ja onnistuneita piirteitä kilpailuun. Kannas on paviljonkimainen vapaamuotoinen rakennus, joka korostaa rakenteellisuuden mahdollisuuksia. Iskemä on muuttunut perushahmoltaan tiukaksi neliöksi, jonka sisällä oleva vapaamuotoinen tila heijastuu myös julkisivun jäsentelyyn.

Kaikki ehdotukset edustavat edelleen kontrastista ja uutta arkkitehtuuria, mutta niiden mittakaava suhteessa ympäristöönsä on parantunut. Päätös sijoittaa Tali-Ihantala keskus Linnoitukselle ja erityisesti valitulle paikalle merkitsee Linnoituksen toiminnallista ja ympäristöllistä muutosta. Paikan luonteen vuoksi kilpailijoiden tehtävänä on ollut ratkaista ristiriitaisia tavoitteita. Paikka on hieman sivussa matkailijoitten ja yleisön pääreitiltä ja edellyttää siksi ratkaisultaan kiinnostavuutta ja näkyvyyttä, toisaalta historiallinen ympäristö kuitenkin edellyttää sopeutuvuutta ja pidättyvyyttäkin. Erityisenä ongelmana ovat jatkossa liikenteen ja pysäköinnin järjestelyt, joiden ratkaiseminen ei kuitenkaan ole kuulunut ohjelmaan. Keskeiseksi tekijäksi arvostelussa muodostuu arkkitehtonisen ratkaisun soveltuvuus paikalle.

4.5 Ehdotuskohtaiset arvioinnit

Ehdotus 1. PEITE

"Ehdotuksessa "Peite" on käytetty hyväksi kilpailualueen laajennusta, mikä on väljentänyt onnistuneesti sisäänkäyntialuetta ja parantanut rakennuksen suhdetta työhuonerakennukseen. Rakennuksen siirtyminen puistoalueen suuntaan korostaa sen paviljonkimaisia luonteenpiirteitä. Pohjapinta-alan supistaminen korkeutta juuri muuttamatta on kuitenkin tehnyt rakennusmassasta ensimmäistä vaihetta staattisemman, mikä ei ole ollut eduksi rakennuksen suhteille.

Ehdotuksessa on toimintoja muokattu uudelleen onnistuneesti. Yhteyslinja rakennusten välillä jakaa ensimmäisen kerroksen luontevasti sisäänkäyntitoimintoihin ja yleisön palvelutoimintoihin sekä niiden aputiloihin. Käynti pohjakerrokseen on selkeä, joskin varapoistumisporras ei ole sujuvasti käytettävissä näyttelykiertoon. Teknistä ja taloudellista toteutettavuutta ja on parannettu merkittävästi kerrosten ja ulkoseinien asettuessa nyt paremmin päällekkäin. Sisätiloiltaan rakennus on selkeytynyt ja tilojen arkkitehtoninen luonne pääsee paremmin esille.

Ikkunapinta-alaa on runsaasti, jolloin tilat myös avautuvat maantasokerroksessa kauniisti ympäristöönsä. Lähiympäristö tulee edelleen rakennuksen sisältä katsoen luontevaksi osaksi yleisötiloja. Huoltotilat asettuvat nyt myös luontevasti sivuun antaen näkymien virrata vapaasti läpi rakennuksen. Kahvilan sijoittamiseen ja avautumiseen on kiinnitetty huomiota ja saatu näin huomattavaa parannusta aikaan.

Kellarissa sijaitseva näyttelykerros on suunniteltu toiminnallisesti selkeästi ja sinne aulasta johtava käyntiporras on sujuva. Poistumistieksi lisätty kierreporras on parannus, mutta yleisökiertoon sitä ei voine käyttää. Talotekniikkaa palvelevat varaukset on sijoitettu ja mitoitettu asiallisesti uudelleen.

Ulkohahmo ei massan tiivistymisen myötä ole kuitenkaan parantunut ja yleiskuva on edelleen epämääräinen. Muodon kompleksisuus irrottaa rakennuksen liiksi selkeäpiirteisestä ympäristöstään. Ehdotuksen näkymäkuvista tätä ei huomaa, koska ne ovat rakennuksen välittömästä läheisyydestä. Lasipintoja on käytetty onnistuneesti avaamaan näkymiä läpi rungon, mikä havainnekuviissa tulee kauniisti esille.

Ehdotuksen ensimmäisen vaiheen arvioinnin lopussa esitetty kritiikki pätee ehdotukseen pääpiirteissään edelleen. Ehdotus on taitavasti laadittu ja varsinkin sisätiloiltaan henkii taitavasti museorakennukselta odotettua henkeä. Kokonaisuudesta jää kuitenkin puuttumaan kaivattua luonnetta ja selkeyttä, joka oikeuttaisi sen historiallisen miljööseen.

Ehdotus 2. TIENHAARA

Ehdotus "Tienhaara" on käytännössä säilyttänyt kaikki olennaiset piirteensä muuttumattomina ensimmäisestä kilpailuvaiheesta. Tekijä on toteuttanut vähäisiä toiminnallisia ja teknisiä tarkistuksia ehdotuskohtaisen arvioinnin huomioiden mukaan. Esimerkiksi lipunmyynti ja kauppa on sijoitettu toistensa yhteyteen. Ehdotus oli toiminnallisesti jo hyvin valmis ensimmäisessä vaiheessa. Rakennuksen kokoa on pienennetty tilojen supistamisen suhteessa, mutta rakennuksen hahmoon ei ole tehty mitään varsinaisia muutoksia. Rakennuksen yksinkertaistaminen olisi parantanut paitsi ehdotuksen soveltuvuutta ympäristöönsä myös sen taloudellisuutta.

Olennaista muutosta rakennuksen koon vähäisellä pienentämisellä ei ole ilmeisesti haluttukaan saavuttaa. Ehdotus on näin säilyttänyt voimansa ja luonteensa suhteessa ympäristöönsä. Korkeatasoisena arkkitehtonisena erillISRatkaisuna se on säilyttänyt parhaat ominaisuutensa, mutta siinä ei ole haluttu etsiä tapoja tasapainoisempaan ympäristösuhteeseen. Tämä on sinänsä valitettavaa, koska palkintolautakunta olisi suonut näkevänsä ehdotuksen kehittävän myötätuntoa suhteessa historialliseen kehukseensä silti luopumatta vaikuttavasta ja vahvasta otteestaan.

Ehdotus 3. KANNAS

Ehdotuksen "Kannas" tekijät ovat hylänneet ensimmäisen vaiheen muurimaisen ehdotuksen sulkeutuneen peruskonseptin täysin. Uudessa ehdotuksessa lähtökohtana on vapaamuotoinen, paviljonkimainen ja lähes täydellistä läpinäkyvyyttä lähestyvä rakennus. Ehdotuksen idea sinänsä neutraalista paviljonkitilasta, jonka oikeat rajat muodostuvat ulkopuolella näkyvistä, historiallisista vanhan ympäristön rakennus- ja maastomuotojen elementeistä on oivallinen lähtökohta keskukselle. Ehdotuksen idea, avara liittyminen ympäristöön, haastaa kaupungin kehittämään ja huoltamaan myös keskuksen ympärillä näkyvän lähiympäristön osana Tali-Ihantala-keskusta. Vastakohta ensimmäisen vaiheen ehdotuksen arkkitehtuurille ei voisi olla täydellisempi. Silti lähestymistavan ehdottomuudessa on samaa pyrkimystä ratkaista ympäristösuhde ja toiminta kokonaisvaltaisesti.

Rakennuksen kaareva, aaltoileva, selkärangalla varustettu katto on oleellinen osa arkkitehtuuria. Katon vapaamuotoisuudella on pyritty yhdistämään uudisrakennuksen räystäskorkeudet viereisen rakennusten vaihtelevan korkuisiin räystäisiin. Lähestymistapa edellyttää taitoa muodon hallinnassa, joka tekijältä on onnistunut. Ehdotuksessa on myös haluttu korostaa voimakkaasti uuden osan rakenteellisuutta puisin pilari- ja palkkirakentein. Palkintolautakunta näki tämän hyvin mahdollisena, joskin perspektiivikuvat eivät edusta sitä herkkyyttä, jota rakenteelta historiallisessa ympäristössä edellytetään. Sotaisan aiheensa kehukseksi rakennuksen hahmoon ja

keskuksen luonteeseen tulisi löytää lisää jänteveyttä ja detaljointiin terävyyttä. Jänteiden suhteita, liitosten artikulointia sekä pinnan jäsentelyä, materiaalia ja sävyä tutkimalla kokonaisuudesta on kehitettävissä ikonimainen rakennus, joka toimii myös yksityiskohtiensa kautta.

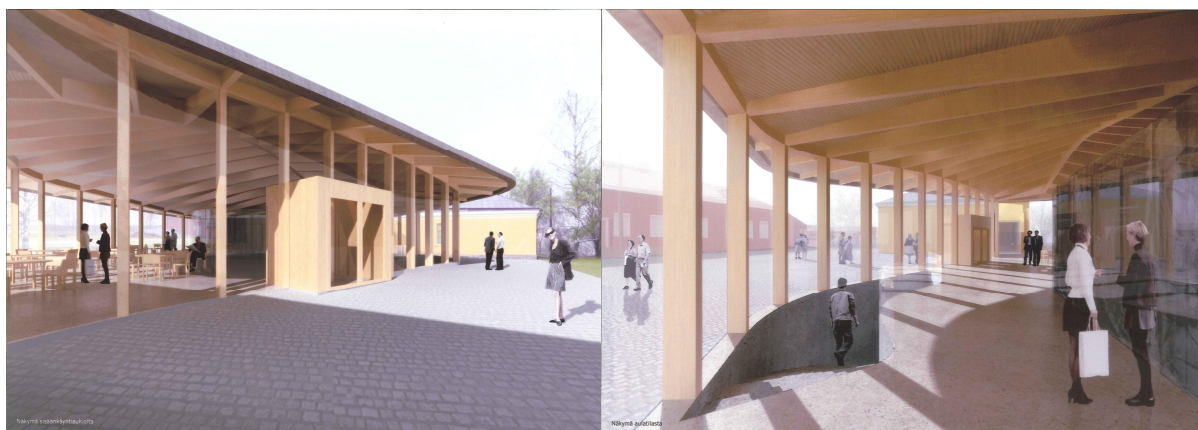
Lähestymistapa on hillitty ja ympäristön mittakaavaa kunnioittava sen pyrkiessä jatkamaan viereisten rakennusten mittakaavaa. Julkisivupiirustukset tuovat esiin ehdotuksen suurimman ansion, rakennuksen hahmon tasapainoisen suhteen historialliseen ympäristöön. Ehdotus onnistuu yksinkertaisin elein sovittautumaan ympäristön mittakaavaan ja tavoittamaan uuden arkkitehtuurin keinoin alueen luonteen.

Idea koko rakennuksen paviljonkimaisuudesta ja rakenteen läpinäkyvyydestä on erinomainen, mutta rakennuksen hahmosta ei kilpailuaineiston perusteella pysty saamaan täyttä varmuutta. Ympäristöön sopeutuvan muodon löytäminen, rakenteen taitava artikulointi sekä katon ja lasiseinien oikea asema suhteessa toisiinsa ovat todellisuudessa keskeisiä tekijöitä, joiden varassa ehdotuksesta voi kehittyä kilpailun tavoitteet täyttävä rakennus. Perspektiivikuvien esittämä kookas, tasaisesti hakkaava rakenne ja tuulikaapin voimakas laatikko johdattavat mielikuvat liian yksinkertaisen hallirakentamisen suuntaan. Puurakenteiden korostetun voimakas käyttö perspektiivikuvissa leimaa rakennusta ja kiinnittää huomion liikaa konstruktioihin. Mielikuvien toivoisi korostavan voimakkaammin rakennusta osana linnoitusta, museota ja näiden sisältämää historiaa.

Ensimmäisen kerroksen toiminnat ovat oikein mitoitettut ja sijoitettu selkeästi. Kokoava tila on onnistuneen yleispätevä jakaen samalla liikennettä luontevasti eri suuntiin. Ehdotuksen ansiona on tilojen valoisuus, mikä osin on jopa liioiteltua. Rakenteen muoto luo riittävää kiinnostavuutta niin sisätilaan kuin ulkohahmoonkin.

Tilat on jäsennetty hyvin niin maantasossa kuin kellarissa. Rakennuksen toiminnan suunnittelussa on pystytty hyödyntämään luontevasti rakennuksen muotoaiheita, jotka eivät näin jää irrallisiksi. Tältä osin ehdotus on parantunut olennaisesti ensimmäiseen vaiheeseen nähden. Tasoerojen toteuttaminen onnistuu vähäisemmälläkin lattia-alueilla. Ehdotus on ainoa, jossa vierailijoiden kierto toimii ihanteellisesti. Osastoitu poistumistieporras on tarvittaessa järjestettävissä rakennukseen.

Rakennuksen arkkitehtoniset ja toiminnalliset ideat ovat selkeitä. Tekijä on onnistunut kiteyttämään oleellisen keskuksen toiminnasta ja suhteesta ympäristöön. Ehdotus kaipaa kuitenkin vielä harkintaa ja terästyä rakenteissa ja detaljeissa. Keskukseen toiminnan ja vetovoimaisuuden kannalta on olennaista huolehtia erityisesti ulkoalueiden korkeatasoisesta suunnittelusta ja toteutuksesta.

Ehdotus 4. ISKEMÄ

Ehdotus "Iskemä" on mietitty uudelleen suhteessa ympäristöönsä. Tekijä on onnistunut muokkaamaan lähes mahdollottoman kumparemuodon rakennukseksi, jossa sisätilojen plastinen arkkitehtuuri on pystytty säilyttämään. Näin ehdotus esittää taitavasti hallitun arkkitehtonisen kokonaisuuden, jonka sisätilojen luonne kontrastoi mielenkiintoisella tavalla rakennuksen ulkohahmon kanssa.

Vaikuttavan sisätilan luonne on ehdotuksessa pystytty säilyttämään. Samalla on parannettu alemman kerroksen käytettävyyttä kiinnittämällä huomiota esitystilan muotoon sekä odotusaulan väljyyteen ja siinä tapahtuvaan kiertoon. Poistumistieporras on parannus, muttei toimi ihanteellisesti osana vierailijoiden kiertoa. Sisääntulokerroksen parhaat ominaisuudet on kyetty säilyttämään. Teknisten tilojen ovet avautuvat huomiota herättävimpään suuntaan, mikä on yksityiskohtaisella suunnittelulla ratkaistavissa. Kerrosten toiminnat on kaiken kaikkiaan suunniteltu mallikelpoisesti ja ohjelmaa noudattaen. Muotoaiheiden vuoksi ensimmäisen kerroksen tilojen muoto on kuitenkin repaleinen tuottaen runsaasti julkisivupintaa. Ehdotus on kuitenkin kompakti ja kehittynyt myös toteutukseltaan taloudelliseen suuntaan.

Uusitussa ehdotuksessa myös ehdotuksen ulkoarkkitehtuuri on pystytty rakentamaan ympäristöön nähden sopivan neutraaliksi ja mielenkiintoiseksi. Rakennuksen avauksiin syntyvät ulkotilat ovat jännittäviä, mutta muodoiltaan osin harkitsemattomia ja edellisestä vaiheesta mekaanisesti jääneitä. Ulkopuolen materiaaleina on käytetty silkkipainettua lasia. Loivasti laskevan katon koroste-elementteinä olevien levymäisten valolaterniinien tarpeellisuus on kyseenalainen. Julkisivuartikuloinnin suhteen ehdotus on vielä viitteellinen eikä perusrakenteiden todellista vaikutusta arkkitehtuuriin ole täysin arvioitavissa. Ehdotuksesta on nähtävissä, että se pystyy kehittymään hillittyyn ja ympäristöään kunnioittavaan suuntaan samalla modernin identiteettinsä säilyttäen.

Ensimmäisen kerroksen lattia on ratkaistu loivasti kaltevana, mitä voidaan pitää tilan käytön kannalta toiminnallisena virheenä (esim. pyörätuoli-, ym. Inva-käytössä). Samanaikainen katon kaltevuus henkii rakennuksen hahmossa epävarmuudesta.

Ehdotus on kehittynyt johdonmukaisesti rohkealla linjalla. Historialliseen ympäristöön valitun muotokielen valinta on ehdotuksessa parantunut oleellisesti. Arkkitehtuurin muokkaus kerronnaltaan neutraaliin suuntaan on onnistunut ja osoittaa ratkaisutavan, joka on kehitettävissä paikkaan toteutettavaksi.

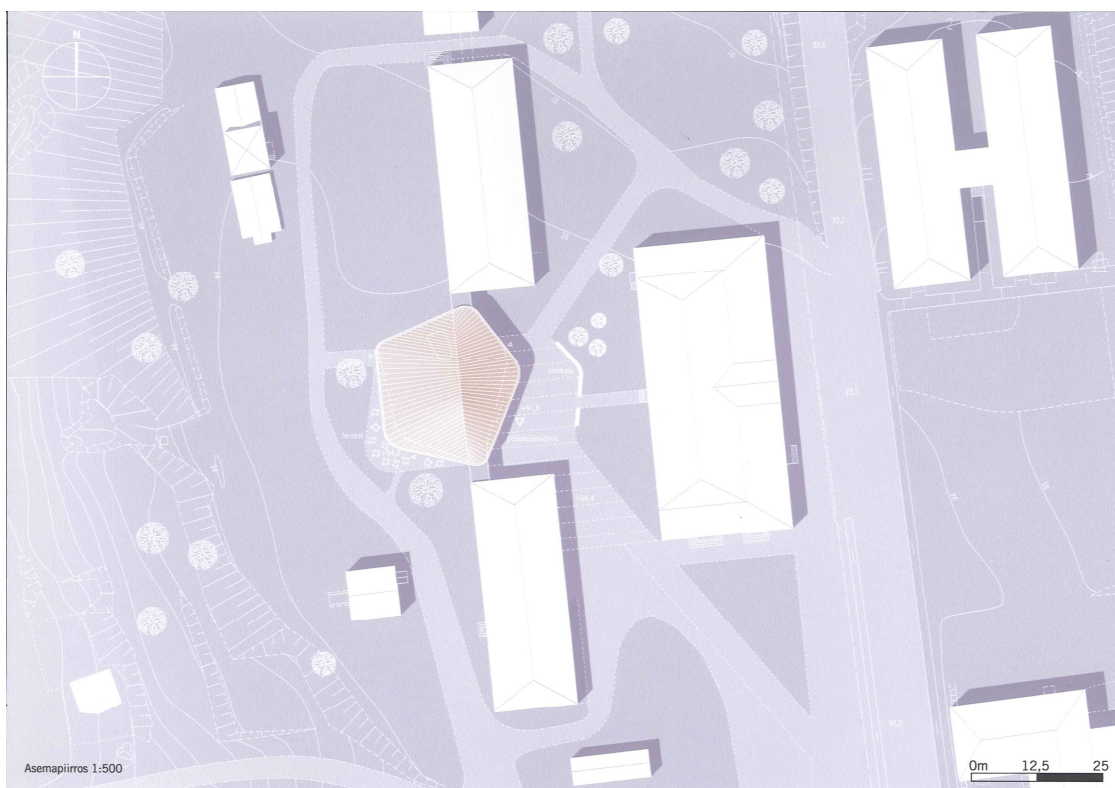
5. KILPAILUN TULOKSET

Palkintolautakunnan näkemyksen mukaisesti kaikki jätetyt ehdotukset edustavat korkeatasoista arkkitehtuuria. Kilpailualue kuitenkin asetti vielä erityisiä vaatimuksia ehdotuksen ulkoiselle olemukselle.

Palkintolautakunta katsoi kilpailun tavoitteet toteutuvan parhaiten ehdotuksessa Kannas, kilpailun jatkokilpailuvaiheessa. Kannas osoittaa ehdotuksellaan myös parhaiten kehityskelpoisuutta tulevaa rakennussuunnittelua ajatellen. Ehdotuksen arkkitehtuuria on edelleen kehitettävä huomioiden keskuksen luonne ja Linnoituksen ympäristö.

Palkintolautakunta päätti valita yksimielisesti Tieto- ja näyttelykeskus Tali-Ihantalan suppean kutsukilpailun voittajaksi ehdotuksen nimimerkillä Kannas. Muita ehdotuksia ei asetettu paremmuusjärjestykseen.

Palkintolautakunta esittää jatkokilpailun ehdotusta nimimerkillä Kannas otettavaksi Tieto- ja näyttelykeskus Tali-Ihantalan hankesuunnitelman liitteeksi esisuunnitelmana ja suosittelee kohteen arkkitehti- ja pääsuunnittelun antamista kyseisen ehdotuksen tehneelle suunnittelutoimistolle. Tämä edellyttää, että kaupunginhallitus hyväksyy kohteen hankesuunnitelman ja hyväksyy voittaneen suunnittelutoimiston suunnittelutarjouksen.

Kannas, asemapiirros

Pöytäkirjan allekirjoitus, Lappeenrannassa 23.03.2009

Heikki Järvenpää
palkintolautakunnan pj
kaupunginvaltuutettu, kv pj

Ari Torniainen
kaupunginvaltuutettu, kh pj

Keijo Koskinen
arkkitehti SAFA
arkkito Koskinen&Schalin

Hannu Äikäs
EU-asiamies, Lpr kaupunki

Miikka Kurri
rakennustutkija
Etelä-Karjalan museo

Jaakko Vatanen
arkkitehti SAFA, tilakeskuksen johtaja,
Lpr kaupunki

Erkki Suuronen
rakennuttajapäällikkö
tilakeskus, Lpr kaupunki

Samuli Miettinen
arkkitehti SAFA
kilpailijoiden nimeämä arkkitehti

Paula Kemppinen
kilpailun sihteeri
rakennusarkkitehti, ark.yo
kaavasuunnittelija, Lpr kaupunki

Nimikuorten avaaminen ja tekijöiden toteaminen

Avattiin ehdotusten nimikuoret ja todettiin tekijöiksi seuraavat henkilöt:

'peite',

tekijä: LPR-Arkkitehdit oy
arkkitehti Ola Laiho, arkkitehti Mikko Pulkkinen, arkkitehti Marko Kivistö, arkkitehti yo Mikael Sewon, arkkitehti yo Markus Gerke

'Tienhaara',

tekijät: Mikko Heikkinen, arkkitehti SAFA
Markku Komonen, professori, arkkitehti SAFA

tekijänoikeus: Arkkitehtuuritoimisto Heikkinen-Komonen Oy
avustajat: Esa Ruskeepää, arkkitehti SAFA
Markku Puumala, arkkitehti SAFA (tietomalli)

LVI-asiantuntija: Matti Niemi DI, Insinööritoimisto Niemi & Co

'iskemä',

tekijä: Ilmari Lahdelma, arkkitehti SAFA
Rainer Mahlamäki, arkkitehti SAFA

tekijänoikeus: Arkkitehtitoimisto Lahdelma & Mahlamäki Oy
avustajat: Katri Rönkä, arkkitehti SAFA, Petri Saarelainen arkkitehti SAFA,
Jukka Savolainen, arkkitehti SAFA
vihersuunnittelu: Piha- ja puistosuunnittelu Hanna Hentinen

'Kannas',

tekijät, tekijänoikeus: Väinö Nikkilä, arkkitehtiylioppilas, Jussi Palva, arkkitehti SAFA, Riina Palva, arkkitehti SAFA, Ilkka Salminen, arkkitehti SAFA

avustajat: Aapo Airas arkkitehtiylioppilas
asiantuntijat 1. vaiheessa: Jorma Puhto, DI, rakennesuunnittelu, Ilkka Paloniemi, TeM,
toiminnanjohtaja, TEAKON/teatterisuunnittelu